

Вернер О.Ю.

*вчитель початкових класів першої кваліфікаційної категорії,
Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 52*

Макарова О.В.

*вчитель початкових класів другої кваліфікаційної категорії,
Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 140*

ВИКОРИСТАННЯ КАЗКОТЕРАПІЇ ЯК ЗАСОБУ ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Моральне виховання особистості завжди було актуальною проблемою суспільного розвитку. Формування моральних якостей у дітей молодшого шкільного віку в процесі навчальної діяльності пов'язане з тим, що дитина переходить від повсякденного засвоєння оточуючого середовища до його навчального та цілеспрямованого вивчення, включається в активну колективну діяльність, регулює взаємовідносини між однолітками та собою, собою та вчителем.

Процес навчання в школі це перш за все формування моральності особистості, що відбувається на всіх уроках. Виховний вплив має не тільки зміст, методи та організація навчання, але й учитель, його особистість, знання, переконання, атмосфера на уроці, стиль відносин учителя й учнів, учнів між собою. Відбувається процес самовиховання, учень перетворюється з об'єкта в суб'єкт виховання.

Вплив різних видів усної народної творчості на життя людини велике. Воно може виявлятися як на свідомому, так і на підсвідомому рівні. Про вплив казок і міфів на людину говорили такі великі психологи та філософи, як З. Фрейд, Е. Фромм, К. Юнг, Е. Берн.

Виховання моральних якостей особистості засобами казкотерапії знижує напруженість в дитячому колективі, підвищує працездатність, концентрацію уваги, вміння зосереджуватися, вдосконалює вміння пошуку рішень в певній ситуації. Практика доводить, що ефективність роботи вчителя з дітьми молодшого шкільного віку відносно виховання в них моральних якостей стає кращою, якщо використовувати казкотерапію.

Казка для дитини – це не просто фантазія, це особлива реальність, реальність світу почуттів. В. Сухомлинський стверджував, що саме завдяки казці дитина пізнає світ не тільки розумом, але й серцем. І не тільки пізнає, а ще й відгукується на події та явища оточуючого світу, висловлює своє відношення до добра і зла, прекрасного та потворного. Казка – животворне джерело дитячого мислення, благородних почуттів і прагнень. У душі дитини під впливом казкових образів зароджуються естетичні, моральні й інтелектуальні почуття. «Без казки – живої, яскравої, що оволоділа свідомістю й почуттями дитини, – неможливо уявити дитячого мислення й дитячої мови як певного ступеня людського мислення й мовлення» [18; 54].

Казкотерапія – це спосіб об'єктивізації проблемних ситуацій, іншими словами, створення особливої казкової атмосфери, яка робить мрію дійсністю,

огортає все навколо передчуттям дива, дозволяє дитині вступити у боротьбу зі своїми страхами і вийти з неї переможцем, а головне – надає малюку почуття впевненості і захищеності.

Вивчення проблеми використання казкотерапії для формування морального світогляду є актуальним питанням сьогодення. Казки цілком пов'язані з роботою фантазії, саме як органу емоційної сфери: казковий світ об'єктивує для дитини ті чи інші почуття, і в цьому таємниця живучості в нашій душі казкових образів і таємниці їх впливу на дитячу душу. Завдання казки – дати образи, в яких виражаються, якими підживлюються почуття.

В даний час існує два основних види казок: народні і авторські. І народні, і авторські казки у свою чергу можуть бути розділені на казки про тварин, побутові, страшні й чарівні казки. Крім цього авторські казки можуть мати дидактичний, психокорекційний, психотерапевтичний і медитативний характер.

Лаконічні за формою, захоплюючи за змістом, казки без зайвих нотацій сприяють вихованню моральних рис дітей, розвитку їхніх естетичних почуттів та загальної культури. Специфічною особливістю цього жанру народної творчості В. Сухомлинський вважав те, що казка допомагає дитині зробити «перший крок від яскравого, живого, конкретного до абстрактного», сприяє розвитку естетичних почуттів, без яких «не можливі шляхетність душі, чутливість до людського нещастя, горя, страждання» [3; 283]. Разом із тим, зауважимо, що хоча казка є могутнім засобом виховання дитини, вона розраховувалася, передусім, на дорослих, здатних через художнє слово – «із вуст у уста» – передати її зміст дітям, дбаючи про цілеспрямоване її сприймання. Тут усе є важливим: і форма, і зміст, і художнє подання тексту з урахуванням вікових особливостей, але найголовніше – вміння зберегти у трактуванні живучість народної мудрості.

В ході свого розвитку казка значно трансформувалась, змінилися її функції – якщо первісно вона виконувалася з магічно-заклинальною метою, то з часом казка набуває пізнавального, естетичного, повчально-дидактичного, розважального характеру, морально-виховного впливу.

Казкотерапія використовується для впливу на емоційний стан дитини, мотивації її вчинків в умовах соціалізації особистості молодшого школяра. У казках відображаються усі аспекти людського життя: проектується моделі стосунків, визначаються цінності та ідеали, що сприяє формуванню духовно здорової, компетентної особистості. Цей метод розглядається як засіб морального розвитку особистості через слухання текстів, складання та обговорення казок, інсценування. У дитини в цей момент розвивається творчість, уява, фантазія. Вона засвоює норми та правила поведінки в тій чи іншій ситуації, пробує самотійно шукати способи розв'язання різних проблем, прагне здійснити вибір, залишає за собою право обґрунтувати вибрану модель поведінки. Багаторазово перечитуючи казки разом із вчителем чи самотійно, діти знайомляться з різними моральними поняттями, наприклад, такими як взаємодопомога, доброта, щедрість, щирість, совість, справедливість тощо. Саме тому казкотерапія є одним з найефективніших психологічних методів у роботі з дітьми. Формування моральних якостей

особистості засобами казкотерапії розширює життєвий досвід дитини, створює для неї духовно-емоційне середовище.

Отже, казкотерапія являє собою важливий засіб розвитку моральних якостей у дітей молодшого шкільного віку, використання художніх текстів казок під час уроків та в позаурочний час підвищує рівень позитивних вчинків учнів у стосунках один із одним.

Таким чином результат використання казкотерапії як засобу для формування моральних якостей учнів молодшого шкільного віку є формування моральної цілісності особистості, у єдності з її свідомістю, моральних почуттів, совісті, навичок, суспільної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Майбородюк, Н. Д. Казкотерапія у розвитку ціннісно-сислової свідомості учнів початкової школи: зб. наук. пр. / Н. Д. Майбородюк. – Педагогіка вищ. та серед. шк. – 2010. – Вип. 28. – С. 136–141.
2. Музичук О. О. Казка як засіб розвитку особистісних цінностей молодших школярів / О. О. Музичук. – Проблеми сучасної психології. – 2012. – № 17. – С. 317–327.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори / В. О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 3. – 670 с.
4. Шабанова Л. Формування життєтворчих компетентностей молодших школярів засобами казкотерапії / Л. Шабанова. – Шкільна бібліотека плюс. – 2011. – № 1. – С. 7–9.

Гаврилюк В.В.

викладач,

*Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

КОНТРОЛЬ ЗАСВОЄННЯ МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ- ПРИКОРДОННИКАМИ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ БОЙОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВИХ ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ

Організацію та здійснення заходів бойового забезпечення відповідно до вимог керівних документів спрямовано на створення сприятливих умов для успішного ведення бою, ефективного застосування підрозділів, збереження їх боєздатності, недопущення раптового нападу противника, зниження ефективності його вогню (ударів) по підрозділах та інших. Своєчасне та якісне виконання цих заходів є неможливим без опанування майбутніми офіцерами-прикордонниками відповідними професійними компетенціями, що у свою чергу визначає необхідність своєчасного та всебічного контролю рівня їх засвоєння [1, с. 42–49].

Базисом навчання курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (далі – НАДПСУ) основ бойового забезпечення оперативно-службових дій підрозділів є дисципліна «Основи бойового забезпечення» (викладається на